

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. II. An detur præceptum confitendi fidem, & quandonam fideles
peccent contra illud?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

103. Confirmatur: Hæretici sæpè exterius confitentur fidem, & tamen talis eorum confessio non est actus elicited à fide; quia, ut dicemus disputatione sequenti, in ipsis non remanet fides. Item Christus confessus est fidem exterius, juxta illud 1. ad Timoth. 6. *Testimonium reddidit sub Pontio Pilato bonam confessionē*. affirmans scilicet se esse Filium Dei, ut Glossa interlinearis exponit. Angeli etiam beati confessi sunt hominibus fidei veritatem, dicentes Luca 2. *Natus est vobis hodie Salvator*, & tamen docent communiter Thomistæ, quod nec in Christo fuit fides, neque existit in Angelis beatis. Dæmones quoque, in quibus etiam, ut infra dicemus, non reperitur fides, Divinitatem Christi confessi sunt Marci 1. dicentes, *Scio quia sis sanctus Dei*: Ergo externa fidei confessio non est actus elicited procedens ab habitu fidei infusa.

104. Respondeo ad objectionem, distinguendo Antecedens: Negare exterius fidem, non est actus procedens ab infidelitate, quando illa negatio non procedit ex interiori incredulitate, ut contingit in Petro & Marcellino, qui Christum non negarunt interiorius, sed tantum exterius, concedo Antecedens: quando negatio illa externa provenit ex interiori incredulitate, ut contingit in Hæretico, nego Antecedens. Similiter distinguo Consequens: Ergo confiteri exterius fidem, non est actus elicited à fide, si non fiat ex credulitate interiori, & supernaturali, piaque affectione, sed à fide naturali, ut accidit in Dæmonibus, & Hæreticis, concedo: si fiat ex credulitate interiori, & supernaturali, sicut in homine fidei, nego. Uno verbo, quando diximus confessionem fidei externe esse elicited ab habitu fidei, hoc intelligendum tantum est in fidelibus, non verò in illis qui carent fide supernaturali: & per hoc patet ad confirmationem.

105. Obijcies secundò: Habitus fidei illum duntaxat actum elicited, qui est à potentia, quæ existit ejus subiectum: Sed confessio exterior fidei non est actus potentie, quæ sit subiectum habitus fidei: Ergo nec est actus elicited ab illo habitu, sed duntaxat imperatus. Minor est certa: subiectum enim fidei est intellectus, potentia verò, cujus protestatio fidei externa dicitur actus, est similiter externa & materialis, ac proinde distincta ab intellectu. Major verò probatur: Sicut nulla forma accidentaliter operatur sine subiecto in quo est, ita nec aliqua virtus aut habitus elicited actum, nisi mediante potentia in qua subiectatur: Sed fides, cum sit una simplex qualitas, nequit subiectari in pluribus potentiis, subindeque nec extra intellectum, in potentia exteriori: Ergo &c.

106. Respondeo negando Majorem: Sicut enim, ut jam dictum est, fluxus & refluxus maris est elicited non solum à mari, sed etiam simul à cælo; quia licet cælum sit extra mare, est tamen in mari virtus ad fluendum & refluxendum, quam producit cælum: ita similiter, quamvis habitus fidei subiectetur solum in intellectu, quia tamen aliquam virtutem, sive modum participationis suæ virtutis, producit in potentia exteriori, quæ mediante talis potentia elicited confessionem externam, dicitur simul cum illa, non quidem immediate, sed mediante suâ virtute, elicere talem actum. Neque obstat quod fides sit una & simplex qualitas: ex hoc enim tantum concluditur, quod non possit esse in pluribus potentiis immediate; sed cum hoc fiat, quod possit immediate existere in una, & mediante virtute à se diffusa esse in alia.

Tem. IV.

A Instabis tamen: Fides non potest producere extra intellectum modum participationis suæ virtutis: Ergo nulla solutio. Consequentia patet: Antecedens verò probatur. Si fides aliquem modum suæ virtutis diffunderet extra intellectum, id esset mediante duntaxat actu intellectus: Sed hoc non potest mediante actu intellectus, utpote qui est essentialiter immanens, ac proinde non egrediens extra intellectum: Ergo &c.

Respondeo negando Antecedens. Ad cujus probationem dico, quod licet actus intellectus sit ex sua essentia formaliter immanens, simul tamen est virtualiter transiens, ut patet in actu imperij, quo Angelus cælos movet, & alia corpora transmutat, ille enim est formaliter immanens, & virtualiter transiens, & si hoc veritatur in dubium, *irrationabilis dubitatio videtur*, inquit S. Thomas opusc. 11. art. 3.

Urgebis adhuc: Quando virtus vel potentia superior imperat inferiori ipsius actum, aliquid ei imprimit, quo actuata elicited suam operationem ordinatam ad finem imperantis: Ergo ex eo quod potentia externa hominis non elicited confessionem fidei, nisi ut actuata modo aliquo perfectionis, à fide in eam derivato, ad summum concluditur, quod confessio illa sit imperativè ab habitu fidei, non verò elicited.

Respondeo distinguendo Antecedens: Quando virtus sive potentia superior imperat inferiori ipsius actum, aliquid ei imprimit quo elicited suam operationem, ordinatam ad finem virtutis imperantis, tanquam ad objectum sibi accidentale & extrinsecum, concedo Antecedens. Quo elicited suam operationem ordinatam ad finem virtutis imperantis, tanquam ad objectum sibi intrinsecum & essentialiter, nego Antecedens, & Consequentiam: potentia enim externa, actuata modo illo, qui est participium virtutis fidei, in eam derivatum, elicited confessionem fidei externam, ordinatam ad objectum formale fidei, tanquam ad aliquid sibi intrinsecum & essentialiter, ut patet ex dictis in secunda probatione.

D

ARTICVLVS II.

An detur præceptum confitendi fidem, & quando nam fideles peccent contralud?

Dico primò, duplex esse præceptum professionis externe fidei: unum affirmativum de fide exterius profitenda, quando id necessarium est: alterum negativum de fide non neganda, & nihil unquam agendo exterius quod fidei repugnet. Ita D. Thomas hic art. 2. ubi licet faciat solum mentionem præcepti affirmativi fidei; quia tamen in quolibet præcepto affirmativo includitur præceptum negativum, quo prohibetur actus contrarius, ut patet in præcepto affirmativo dilectionis Dei, quod continet præceptum negativum, quo prohibetur odium Dei; non negat S. Doctor dari præceptum negativum, prohibens actum contrarium professioni externe fidei, qui est negare exterius fidem. Utrumque verò præceptum ex Scriptura aperte colligitur, præsertim ex illo Matth. 10. *Omnis ergo qui me confitebitur coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in Cælis est: qui autem negaverit me coram hominibus, negabo & eum coram Patre meo.*

Dico secundò, præceptum affirmativum de fide

R r

exteriùs profitenda, non obligare fideles, datà quavis profitendi occasione, sed tantùm in quibusdam casibus: unde per se loquendo licitum est etiam Pastoribus & Prælatibus fugere, vel se occultare, tempore persecutionis.

Prima pars hujus assertionis est evidens: nam ut discurret D. Thomas hic art. 2. *Præcepta affirmativa non obligant ad semper, etsi semper obligent: obligant autem pro loco & tempore.* &c. Sic ergo confiteri fidem, non semper, neque in quolibet loco, est de necessitate salutis, sed in aliquo loco & tempore, quando scilicet per omissionem hujus confessionis subtraheretur honor debitus Deo, & etiam utilitas proximis impendenda: puta si quis interrogatus de fide, raceret, & ex hoc crederetur, vel quod non haberet fidem, vel quod fides non esset vera, vel alij per ejus taciturnitatem averterentur à fide.

111.

Quinque ergo exitimo dari casus, in quibus præceptum affirmativum de fide exteriùs profitenda, obligat fideles. Primus est ille quem Divus Thomas adducit, nimirum quando omisso confessionis fidei cederet in injuriam fidei, vel Dei, aut scandalum proximi: unaqueque enim virtus, quando ejus honestas periclitatur, ad ejus defensionem obligat: similiter etiam quilibet fidelis tenetur conservare divinum honorem, & fidem proximi, quando imminet periculum detrimenti. Unde regulatiter loquendo, interrogatio facta tempore persecutionis à Tyrannis, inducebat hanc obligationem; quia tunc publico certamine agebatur Christi causà, & Martyres vocabantur ut testes; & omisso confessionis eedebat in injuriam fidei, & Dei, tuncque in aliis fides periclitabatur.

Secundus: quando quis Ecclesiæ corpori aggregatur, & veluti inseritur: quod in nova lege fit per Baptismum, in quo cum præmittantur interrogationes de fide quam profiteretur, tenetur illis per confessionem fidei satisfacere. Et certè, si aliquo tempore vitæ suæ teneatur homo fidem suam profiteri (ad quod non est dubium, propter Dei revelantis auctoritatem & majestatem, ipsum obligari) illud est tempore Baptismi; cum enim tunc fiat membrum visibile visibilis Ecclesiæ, debet in se signum visibile ipsius incorporationis edere & profiteri.

Tertius: quando homo est in articulo mortis, si fit tunc rationis compos: hoc enim est receptum Ecclesiæ consuetudine, ut homo seipsum contra tentationes gravissimas, quæ tunc solent obrepere, scuto fidei præmuniat.

Quartus: quando actum aliquem Religionis debet, & ut oportet, exercere non possumus, nisi verbis aut signis ipsam fidem profiteamur: exempli causà, dum Missam solemnem, in qua recitandum est Symbolum fidei, celebramus.

Quinto, ratione charitatis interdum ad confessionem fidei tenemur: v. g. quando aliquis videt alios ab hæreticis depravari, nisi ipse fidem tueatur aut profiteatur, tunc ex præcepto illo quo Deus unicuique mandavit curam habere de proximo, tenetur eam profiteri & defendere.

Denique Tridentinum sess. 24. cap. 12. de reformatione, & sess. 25. cap. 2. & Pius V. in motu proprio, qui incipit *in Sacrosancta*, præscribunt ut omnes hi, qui promoventur ad beneficia curam animarum habentia, & ad Canonicatus, vel dignitates in Ecclesiis Cathedralibus, ac Professores in Academiis publicis, sive Clerici, sive Laici, fidei professionem edant.

A Secunda pars conclusionis est contra Tertullianum, in libro de fuga in persecutione, ubi docet non esse licitum fugere, vel se occultare tempore persecutionis. Sed oppositum ex Scriptura aperte colligitur: nam Matth. 10. Christus dicebat Apostolis: *Cum autem persequerentur vos in civitate illa, fugite in liam.* Et 2. ad Corinth. 11. Paulus de seipso sic ait: *Damasci prepositus Gentis Areta Regis voluit me comprehendere, & à fratribus per murum dimissus sum in sporta, & sic evasi manus ejus.* Id etiam patet exemplo Sanctorum Blasij, Athanasij, Cæsarij, & aliorum, qui fugerunt, vel se occultarunt tempore persecutionis, quamvis essent Episcopi & Pastores. Ratio verò est, quia hujusmodi fuga non est per se mala, cum non sit negatio fidei, sed potius quædam ipsius confessio, & pars quædam martyrij, cum exilium pro fide suscipitur: aliunde verò necessaria esse potest ad majus bonum, vel ad vitandum majus malum, puta ad consulendum suæ fragilitati, vel ad vitam pro aliorum salute conservandam: quæ utilitas, vel fragilitas, tanta interdum est, ut fuga fit non modo licita, sed & moraliter necessaria. Non licet tamen fugere, si fuga vergat in contumeliam Dei; cujusmodi fortè fuit Apostolorum fuga, Christum deferentium non sine aliqua ipsius ignominia: aut si fuga censetur esse negatio fidei, cujusmodi fuit secessio unius ex quadraginta martyribus è stagno frigido in calidum, obtemporando Tyranno, qui pro deficientibus à fide, calidam aquam prope apponi jussit: vel si fuga noceat aliorum saluti; ut si alicujus præsentia necessaria sit aliis in fide confirmandis, quorum salus spiritalis propriæ vitæ periculo anteponenda est; debemus enim pro fratribus animam ponere, ut dicitur 1. Joan. 3. Et hoc maxime habet locum in Prælatibus & Pastoribus, qui non possunt licite oves deferere in necessitate, & qui non tantùm ex charitate, sed etiam ex justitia, tenentur illis assistere.

D Dico tertio, præceptum negativum de fide non neganda, & nihil unquam agendo exteriùs quod fidei repugnet, obligate semper, & pro semper: subindeque hominem graviter peccare, si exteriùs neget fidem, quamvis eam in corde retineat. Hujus oppositum tenuerunt olim Helcesaitæ, qui ut refert Eusebius Cæsariensis lib. 6. histor. cap. 18. asserabant non esse peccatum, fidem exteriùs negare, maxime tempore persecutionis, & ad vitanda gravia tormenta, dummodo interius animo teneatur. Idemque docuerunt, teste Augustino, cap. 20. libri de hæresibus, & cap. 6. libri contra mendacium, Priscillianistæ, inter quos erat vulgatum proverbium, *Iura, perjura, secretum prode noli.* Hic tamen error ab Augustino locis citatis abundè refutatur ex variis Scripturæ testimoniis, præsertim ex illo Matth. 12. & Luca 10. *Qui me negaverit coram hominibus, negabo eum coram Patre meo; & ex illo 2. ad Timoth. 2. Si negaverimus, & ille negabit nos.* Dicitur etiam Luca 22. quod cum Petrus, ut se ab imminente mortis periculo liberaret, Christum negasset, *egressus flevit amarè*; cum tamen ipse fidem mente & corde retinisset. Unde Chrysostomus homil. 25. super Matth. *Radix confessionis, fides est cordis, confessio autem fructus est fidei.* Et Augustinus lib. de fide & symbolo, cap. 1. *Fides à nobis exigit officium cordis & lingua.*

E Ratio etiam suffragatur: Negare enim fidem, est intrinsicè malum, & mendacium perniciosum, quò gravem primæ veritati revelanti irrogamus

injuriam: vel enim dicimus ejus testimonium, seu revelationem non esse veram, vel saltem illam fidei dogmata minimè revelasse, sed à quodam conficta esse; quod est expressum mendacium: Ergo non potest licitè fieri, etiam ad vitandam mortem, vel gravia tormenta. In hoc conveniunt omnes Theologi.

116. Sed difficultas est, an ad tuendam vitam, vel aliquod grave malum vitandum, saltem liceat veram Religionem dissimulare, aut simulare fallam: hoc enim licitum esse videntur docere D. Hieronymus epist. 89. ad Augustinum, & Adrianus in 4. qu. 1. de Baptismo art. 1. ad 5. & suaderi potest variis exemplis ex Scriptura desumptis. In primis Apostoli Iudaismum simulaverunt, post eius abrogationem: nam (ut Petrum omittamus, cuius simulatio est reprehensa à Paulo, ad Galat. 2.) Paulus ipse Timotheum circumcidit propter Judæos, Actuum 16. & à nemine reprehensus est; imò Jacobi Apostoli, & seniorum hortatu, purificavit seipsum Judaicè, & voluit offerre sacrificium, ut ostenderet se legem custodire, Actuum 21. Secundo Eliseus permisit Naaman Syrum adorare cum Rege in Templo Remmon, & fingere se adorare idolum. 4. Regum 5. Tertio Jehu finxit se velle adorare Baal, & sacrificare cum ejus Sacerdotibus, ut eos interficeret. Et hoc ejus factum laudatur à Domino 4. Regum 10.

117. Nihilominus hæc sententia communiter rejicitur à Theologis, & plusquam falsa reputatur. Et sanè simulationem idololatriæ peccatum esse, quando adest articulus confessionis fidei, convincunt exempla Marcellini Papæ, quem adolendo thus idolo, sicque idololatriam simulando, peccasse certissimum est: Eleazari etiam, qui sciens talem simulationem peccatum esse, noluit simulare se manducasse de carnibus porcinis, quas lex Judæorum prohibebat comedere, 2. Machab. 6. ibique tanquam iniqua damnatur commiseratio illorum, qui talem simulationem illi suadebant. Verba sacri textus hæc sunt: *Hi qui abstabant, iniqua miseratione commoti, propter antiquam viri amicitiam, tollentes eum secreto rogabant afferri carnes, quibus vesci ei licebat, ut simularetur manducasse: sicut Rex imperaverat, de sacrificij carnibus, & hoc factò à morte liberaretur: quibus Eleazarus respondit citò dicens, premissi se velle in infernum: non enim, subdit, citari nostra dignum est fingere.* Hinc Cyprianus scribit de lapsis post medium, graviter invehitur in Christianos Libellaticos, qui cum diis non sacrificassent, nec sacrificare vellent, à Judicibus tamen per pecuniam libellum aliquem, quo eos sacrificasse constabat, ad evadendum mortis periculum, impetrabant. Legendus est Metaphrastes in vita S. Sabæ, ubi refert Sanctum illum, videntem nonnullis Christianis carnes idolis non immolatas obrudi, ut eos satisfecisse edicto Imperatoris, quo omnes immolatis vesci jubebat, appareret, exclamasse: *Qui hos cibos comederit, Christianus esse non potest.*

118. Ratio etiam suffragatur: Nam ut ait D. Thomas, infra quæst. 111. art. 1. omnis simulatio peccatum est, & à mendacio solum distinguitur, quia mentiens verbis significat quod non est, simulans verò hoc idem factis, vel rebus designat: Ergo sicut Christianus, qui metu mortis verbis significaret se esse idololatram, mentiens peccaret mortaliter contra præceptum confessionis fidei; ita eodem modo peccaret, si idem factis, vel rebus

Tom. IV.

A significaret, idololatriam simulans. Unde

Ad primum exemplum in favorem adverte sententiæ adductum respondetur cum S. Augustino, & D. Thoma 1. 2. quæst. 103. art. 4. ad 1. quod tunc illa ceremoniæ Judaicæ erant fidelibus Judæis adhuc licitæ: Lex enim Judæorum habuit triplicem statum: primus fuit ab ejus promulgatione usque ad mortem Christi; & tunc fuit viva, & obligatoria respectu Judæorum: secundus fuit à morte Christi usque ad sufficientem Evangelij promulgationem per paucos annos; & tunc fuit mortua, id est non obligatoria, quia in Cruce Christus dixerat, *Consummatum est*; non tamen adhuc erat mortifera, ideòque ob rationabilem aliquam causam, & maxime ad vitandum scandalum fidelium Judæorum, poterat licitè in aliquibus observari ab Apostolis, qui natione erant Judæi: tertius status currit à sufficienti promulgatione Evangelij, in quo talis lex Judæorum non solum est mortua, quia non obligat, sed etiam est mortifera observantibus, quia mortaliter peccant qui eam observant.

B Ad secundum dicendum, Naaman tantum petiisse ab Eliseo, ut sibi liceret fungi erga Regem obsequio solito, nempe ut Rex sibi semper inniteretur, sive in Templo, sive alibi, orans, sacrificans, aut aliquid aliud agens; atque sibi liceret officij causâ adorare, id est, juxta vocem Hebraicam, inclinare se ad sustentandum Regem genua flectentem: quod non minus potuit ei permitti, quam permittitur famulis comitari, secluso scandalo, vel periculo subversionis, heros infideles, vel hæreticos ad templa sua, ibique illis officia solita exhibere; quod per se nullam professionem religionis falsæ continet, cum sit merum ministerium politicæ observantiæ, non sacrae ceremoniæ; licet hinc aliqui decipi possint per accidens, existimantes religiosè id fieri.

C Ad tertium respondet D. Thomas infra quæst. 111. art. 1. ad 2. *quod simulationem Jehu non est necesse excusari à peccato, vel mendacio, quia malus fuit, utpote ab idololatria Hieroboam non recedens: commendatur tamen, & temporaliter remuneratur à Deo, non pro simulatione, sed pro zelo quo destruxit cultum Baal.* Unde quod de illo dicitur 4. Regum 10. *Quia studiosè egisti quod rectum erat,* intelligendum est quantum ad substantiam operis præcepti ex objecto, destructionem scilicet cultus Baal, non quoad ceteras circumstantias: non solum enim simulando idololatriam, sed etiam exercendo illud opus ex malo sine temporali, peccavit, ut colligitur ex S. Augustino lib. contra mendacium cap. 2. & Ruperto in illud Osee 1. *super domum Jehu.*

D Ex his facile haberi potest resolutio alterius difficultatis, quam aliqui hic pertractant, an scilicet liceat uti signis infidelium, & assumere eorum vestes, ut fidem nostram occultemus. Dicendum enim est, quod quando res aliqua naturalis suâ, vel communi gentium usu, ad ceremoniam quandam religiosam referuntur, ita ut ex se, & primaria sua institutione, alium usum commodum non habeant, illis ut ad se occultandum nullo modo, etiam ad evadendum mortis periculum evadendum, licet v. g. thus adolere coram idolo, aut ei genua flectere, cœnam Calvinisticam sumere, vestem in qua est idolum depictum gestare: cum enim hæc non alium apud homines usum, præter religiosum & ceremonialem, habeant, eorum usus non est fidei veræ occultatio, aut dissimulatio, sed mera & virtualis idololatriæ

Rr ij

aut hæresis professio. Quando autem vestes & signa infidelium habent usum aliquem primum, licitum & humanum, etsi lege aliqua politica destinata sint ad distinguendos fideles ab infidelibus, licet illis ad occultandum fidem suam uti: quia talis usus non est professio, aut protestatio etiam virtualis falsæ religionis; cum tales vestes, & signa non sint per se instituta ad protestationem religionum, sed tantum lege politica inducta ad commodiorem conversationem inter sectatores religionum, ex illa distinctione provenientem, & consequenter qui hæc induxit, non voluerit inducere obligationem mediis his profitendi fidem. Unde nimis rigidum, & minus probabile videtur, quod ait Cajetanus hic art. 2. *Sicut mortaliter peccaret, si quis diceret se esse Judæum, aut Mahumetanum; ita mortaliter peccaret, si uteretur veste, aut birreto, aut quocunque alio signo proprio Judæis in illa patria, aut proprio Mahumetanis, v. g. si quis in terra Soldani, uteretur tobaliâ albâ in capite, quæ est propria Mahumetanis, aut si quis in his partibus uteretur signo, quo discernuntur Judæi.* Minus (inquam) hæc sententia probabilis est: per se enim talibus signis, aut vestibus, non significatur falsæ religio, sed conditio talium personarum, quæ debent vel aliqua tributa solvere, vel in loco ab aliis separato habitare. Nec eadem est ratio de illis signis aut vestibus, ac de verbis quibus aliquis significaret se esse Mahumetanum, aut Judæum: nam ad significandam falsam religionem primò per se talia verba instituta sunt; illæ autem vestes, & signa, non sunt per se primò instituta ad protestationem religionis, sed tantum lege politica inducta ad commodiorem conversationem inter homines, ut supra dicebamus. Ex quo

123. Inferes primò, quòd si Princeps infidelis juberet ob aliquem finem politicum, ut omnes hæreticorum templa adirent, & eorum conciones audirent, licitum esset Catholicis, secluso scandalo, & periculo perversionis, obedire illi ad vitandas graves pœnas: nam id non esset professio sectæ hæreticæ, sed actio per se indifferens, quæ ad notandos hæreticorum errores, ante Principis mandatum fieri posset. Secus esset, si Princeps id juberet ob symbolum religionis, & ad discernendos Catholicos ab hæreticis: tunc enim esset quædam professio sectæ hæreticæ, eò ire, sicque omninò illicitum, etiam si quis protestaretur se non adire ad profitendam sectam hæreticorum, sed tantum ad obediendum Principi; ut decisum fuisse dicitur a Paulo V. consulto de hoc, occasione cujusdam edicti Regis Angliæ; & videtur manifestum, nam aliàs simili protestatione facta, potuisset Eleazarus carnes porcinas manducare.

124. Inferes secundò, Catholicos Angliæ, vescendo carnibus diebus Veneris, & in Quadragesima, ad se occultandum, minimè peccare, licet ad protestationem libertatis Evangelicæ talis esus fuerit permissus, & introductus in Angliam. Ratio est: Tum quia abstinentia à carnibus his temporibus est tantum juris positivi, & Ecclesiastici, quod secundum omnes in tam gravi periculo minimè obligat: Tum etiam quia esus carnium, ultra professionem hanc libertatis præterens, usum aliquem humanum & bonum habet, nempe seipsum enutrire & reficere.

125. Inferes tertio, Sacerdotem Gentilem, aut Turcicum, ad fidem nostram conversum, non teneat vestes, quibus uti solet, statim deponere, & se

prodere, atque periculo evidenti mortis se exponere: quia hujusmodi vestes habent usum aliquem primum, licitum, & humanum, nempe tegere corpus.

Inferes quartò, licitum esse Christianis, qui in commodum Reipublicæ Christianæ mittuntur ut exploratores ad terras infidelium, aut per eas ob commodum proprium transire debent, uti eorum vestibus, ac deferre genus illud pilei, quem Turcæ Turbantem, seu Cidarim vocant, ne ab eis ut Christiani agnoscantur, & capiantur, ac occidantur. Hoc enim solet fieri ab omnibus, etiam timorata conscientia, & a viris Religiosis, qui ad conversionem infidelium mittuntur, ut testatur hic disp. 4. dubio 9. Pater Philippus à S. Trinitate, qui partes orientales, propagandæ fidei Christianæ causâ, peragravit.

Inferes quintò, militibus Christianis pugnantibus contra Turcas, aut alios infideles, licere eorum vexillis uti, ut eos capere possint: nam hoc non est eorum sectam simulare, sed quoddam genus insidiarum. Imò etiam si in vexillis esset signum Mahumeti, aut Lunæ, vel Martis, Palladis, aut Jovis, asserunt multi licitum esse illis uti.

DISPUTATIO VIII.

De habitu fidei, ejusque subjecto, causis & effectibus.

A quæst. 4. usque ad 8.

Consideratis objecto fidei, & actibus ejus, agit S. Doctor de habitu, seu virtute inclinante in tale objectum, & actus illos eliciente, ejusque proprietates, subjecta, causas, & effectus investigat, à quæst. 4. usque ad 8. Nos autem hæc omnia in hac disputatione breviter exponemus.

ARTICVLVS PRIMVS.

Verum habitus fidei, etiam prout est informis, & à charitate separatus, sit vera virtus, & qualis?

Certum & indubitatum est apud Theologos, fidem formatam esse verè & propriè virtutem. Nam ut discurret D. Thomas hic quæst. 4. art. 5. *Quicumque habitus est semper principium boni actus, potest dici virtus humana.* Talis autem habitus est fides formata. nam ex ratione ipsius fidei est, quòd intellectus semper feratur in verum, quia fidei non potest subesse falsum, ut supra habitum est: ex charitate autem qua formatur fides, habet anima quòd infallibiliter voluntas ordinetur in finem bonum, & idèò fides formata est virtus. Solum ergo difficultas est, an etiam fides informis, & à charitate separata, sit vera virtus: id enim videtur negare D. Thomas in eodem articulo, ubi post verba relata, subdit: *Fides autem informis non est virtus: quia etsi actus fidei informis habeat perfectionem debitam ex parte intellectus, non tamen habet perfectionem debitam ex parte voluntatis.* Ratio etiam id suadere vide-